

1.1. MITEN ITSEARVIOINTIVÄLINETTÄ KÄYTETÄÄN

Väline kattaa kolmen osan kolme tärkeintä prosessia:

- hakijoiden valinta (laskentataulukon työkirja 1)
- hankkeiden toteuttaminen tuensaajien toimesta, painopisteenä julkiset hankinnat ja työvoimakustannukset (työkirja 2)
- kustannusten todentaminen hallintoviranomaisten toimesta sekä maksut (työkirja 3).

Kutakin kolmea osaa edeltää kansilehti, jossa on lueteltu kaikki kyseistä osaa koskevat erityisriskit. Erityisriskit on numeroitu (ER1, ER2 jne.).

Lisäksi suositellaan, että hallintoviranomainen arvioi petosriskit suhteessa kaikkiin sen suoraan hallinnoimiin julkisiin hankintoihin esimerkiksi teknisen avun yhteydessä (suoria hankintoja koskeva osa 4). Jos hallintoviranomainen ei tee sellaisia julkisia hankintoja, joiden petosriskejä olisi arvioitava, osaa 4 ei tarvitse täyttää.

Huom. Itsearviointiryhmän tulee täyttää ainoastaan keltaiset kohdat.

RISKIN KUVAUS

Ryhmän tehtävän helpottamiseksi välineeseen on määritetty ennalta tietty määrä riskejä. Ryhmän tulee arvioida kaikki ennalta määritetyt riskit. Rivejä voidaan lisätä, jos riskejä tunnistetaan enemmän.

Riskien kuvaus on kokonaisuudessaan joko kansilehdessä (osissa 2 ja 4) tai kyseisen riskin kohdalla (osissa 1 ja 3).

Sarakkeen otsikko	Ohjeet
Riskiviite	Yksilöllinen riskiviite. Kirjaimet viittaavat osaan, jossa riski on tunnistettu (SR = tuensaajien valinta, IR = täytäntöönpano ja seuranta, CR = todentaminen ja maksut ja PR = hallintoviranomaisten tekemät suorat hankinnat), ja numero on järjestystä osoittava tunnistenumero. Tämä kohta täytetään vain uusien riskien osalta.
Riskin nimi	Tämä kohta täytetään vain uusien riskien osalta.

Riskin kuvaus	Tämä kohta täytetään vain uusien riskien osalta.
Ketä riski koskee?	Tähän tulevat tiedot elimistä, joissa petoksiin osallistuneet henkilöt tai toimijat ovat, esimerkiksi hallintoviranomainen, täytäntöönpanoelimet, todentamisviranomainen, tuensaajat, kolmannet osapuolet. Tämä kohta täytetään vain uusien riskien osalta.
Onko riski sisäinen (hallintoviranomaisessa), ulkoinen vai seurausta vilpillisestä yhteistoiminnasta?	Tähän tulevat tiedot siitä, olisiko petos sisäinen (vain hallintoviranomaisessa), ulkoinen (vain jossakin hallintoviranomaisen ulkopuolisessa elimessä) vai seurausta vilpillisestä yhteistoiminnasta (osallisena on yksi tai useampia elimiä). Tämä kohta täytetään vain uusien riskien osalta.

2. ITSEARVIOINNIN VIISI TÄRKEINTÄ VAIHETTA

2.1. Bruttonriski

Bruttonriski tarkoittaa riskin tasoa **ennen kuin käytössä tai suunnitteilla** olevien riskinhallintatoimien vaikutukset **otetaan huomioon**. Riskin määrällinen mittaaminen on yleensä yhdistelmä riskin **'todennäköisyydestä'** (miten todennäköinen se on) ja **'vaikutuksesta'** (mitä taloudellisia ja muita seurauksia sillä on). Jotta arvioinnin johdonmukaisuus voitaisiin varmistaa, riskin todennäköisyyttä määritettäessä tulisi asettaa tarkasteltava **ajanjakso**, joka tässä tapauksessa olisi seitsemän vuoden ohjelmakausi.

Sarakkeen otsikko	Ohjeet															
Riskin vaikutus (BRUTTO)	<p>Riskinarviointiryhmä voi valita pudotusvalikosta riskin vaikutuspisteet yhdestä neljään. Pisteet valitaan riskin vaikutusten perusteella seuraavin kriteerein:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Maine</th> <th>Vaikutus tavoitteisiin</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Vähäinen vaikutus.</td> <td>Ylimääräinen työ, joka viivästyttää muita prosesseja.</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Pieni vaikutus.</td> <td>Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Suuri vaikutus, esimerkiksi koska petos on erityisen vakava tai siinä on mukana useita tuensaajia.</td> <td>Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu tai strategisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Virallinen tutkintapyyntö sidosryhmiltä, esimerkiksi parlamentilta, ja/tai kielteinen julkisuus.</td> <td>Strategisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu.</td> </tr> </tbody> </table>		Maine	Vaikutus tavoitteisiin	1	Vähäinen vaikutus.	Ylimääräinen työ, joka viivästyttää muita prosesseja.	2	Pieni vaikutus.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.	3	Suuri vaikutus, esimerkiksi koska petos on erityisen vakava tai siinä on mukana useita tuensaajia.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu tai strategisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.	4	Virallinen tutkintapyyntö sidosryhmiltä, esimerkiksi parlamentilta, ja/tai kielteinen julkisuus.	Strategisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu.
	Maine	Vaikutus tavoitteisiin														
1	Vähäinen vaikutus.	Ylimääräinen työ, joka viivästyttää muita prosesseja.														
2	Pieni vaikutus.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.														
3	Suuri vaikutus, esimerkiksi koska petos on erityisen vakava tai siinä on mukana useita tuensaajia.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu tai strategisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.														
4	Virallinen tutkintapyyntö sidosryhmiltä, esimerkiksi parlamentilta, ja/tai kielteinen julkisuus.	Strategisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu.														

Riskin todennäköisyys (BRUTTO)	<p>Riskinarviointiryhmä voi valita pudotusvalikosta riskin todennäköisyyspisteet yhdestä neljään. Pisteet valitaan sillä perusteella, miten todennäköisesti riski esiintyy seitsemän vuoden ohjelmakauden aikana, ja käyttäen seuraavia kriteerejä:</p> <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>Ei esiinny juuri koskaan.</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Esiintyy harvoin.</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Esiintyy toisinaan.</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Esiintyy usein.</td> </tr> </table>	1	Ei esiinny juuri koskaan.	2	Esiintyy harvoin.	3	Esiintyy toisinaan.	4	Esiintyy usein.
1	Ei esiinny juuri koskaan.								
2	Esiintyy harvoin.								
3	Esiintyy toisinaan.								
4	Esiintyy usein.								
Riskipisteytys yhteensä (BRUTTO)	<p>Tämä kohta lasketaan automaattisesti tiedoista, jotka on syötetty kohtiin 'riskin vaikutus' ja 'riskin todennäköisyys'. Tulos määräytyy kokonaispistemäärän perusteella:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1–3 – Hyväksyttävä (vihreä) • 4–6 – Merkittävä (oranssi) • 8–16 – Vakava (punainen) 								

2.2. Käytössä olevat lieventävät riskinhallintatoimet

Välineessä on määritetty ennalta muutamia ehkäiseviä riskinhallintatoimia. **Riskinhallintatoimet ovat vain esimerkkejä**, ja arviointiryhmä voi poistaa ne, jos näitä riskinhallintatoimia ei ole. Rivejä voidaan myös lisätä, jos käytössä on myös muita havaituilta riskeiltä suojaavia riskinhallintatoimia. **Yhteen riskiin kohdistettu riskinhallintatoimi saattaa soveltua myös muihin riskeihin – tällöin riskinhallintatoimi voidaan toistaa useita kertoja. Toimea voidaan yksinkertaistaa vertaamalla sitä käytössä oleviin riskinhallintatoimiin, jotka on kuvattu ja/tai lueteltu esimerkiksi hallinnointi- ja valvontajärjestelmän, liiketoimintaprosessien ja oppaiden kuvauksissa.**

Sarakkeen otsikko	Ohjeet
Riskinhallintatoimen viite	<p>Yksilöllinen riskinhallintatoimen viite. Numerot on kohdennettu järjestyksessä kuhunkin riskiin. Esimerkiksi riskin SR1 riskinhallintatoimet alkavat viitteestä SC 1.1, ja riskin IR2 riskinhallintatoimet viitteestä IC 2.1.</p> <p>Tämä kohta täytetään vain uusien riskinhallintatoimien osalta.</p>
Riskinhallintatoimen kuvaus	<p>Tämä kohta täytetään vain uusien riskinhallintatoimien osalta.</p>
Todennetaanko riskinhallintatoimen toteuttaminen?	<p>Riskinarviointiryhmä voi valita pudotusvalikosta 'kyllä' tai 'ei' vastaukseksi kysymykseen, esitetäänkö riskinhallintatoimen toteuttamisesta näyttöä. Esimerkiksi hyväksyntä dokumentoidaan allekirjoituksella ja riskinhallintatoimi on siten nähtävissä.</p>
Testataanko riskinhallintatoimea säännöllisesti?	<p>Riskinarviointiryhmä voi valita pudotusvalikosta 'kyllä' tai 'ei' vastaukseksi kysymykseen, testataanko riskinhallintatoimen toteuttamista säännöllisesti. Sitä voitaisiin testata sisäisen tai ulkoisen tarkastuksen tai</p>

	minkä tahansa muun seurantajärjestelmän avulla.
Kuinka suuri luottamus teillä on riskinhallintatoimen tehokkuuteen?	Riskinarviointiryhmän tulee ilmoittaa osin kahden edeltävän kysymyksen vastausten perusteella, kuinka suuri niiden luottamus riskinhallintatoimen tehokkuuteen havaitun riskin pienentämiseksi on (suuri, keskisuuri tai pieni). Jos riskinhallintatoimen toteuttamista ei ole todistettu tai testattu, luottamus on pieni. Jos riskinhallintatoimen toteuttamista ei ole todennettu, sitä ei myöskään voida testata.
Yhdistettyjen riskinhallintatoimien vaikutus riskin VAIKUTUKSEEN ottaen huomioon luottamustasot	Riskinarviointiryhmä voi valita pudotusvalikosta pisteet -1...-4 sen mukaan, paljonko ne uskovat riskin vaikutuksen pienentyneen toteutettavien riskinhallintatoimien ansiosta. Kun riskinhallintatoimen yhteydessä havaitaan petos, petoksen vaikutus pienenee, koska näin osoitetaan sisäisen valvontamekanismin toimivan.
Yhdistettyjen riskinhallintatoimien vaikutus riskin TODENNÄKÖISYYTEEN ottaen huomioon luottamustasot	Riskinarviointiryhmä voi valita pudotusvalikosta pisteet -1...-4 sen mukaan, paljonko ne uskovat riskin todennäköisyyden pienentyneen toteutettavien riskinhallintatoimien ansiosta. Riskinhallintatoimet, joissa havaitaan petos, pienentävät petoksen todennäköisyyttä vain välillisesti.

2.3. Nettoriski

Nettoriski tarkoittaa riskin tasoa **sen jälkeen**, kun käytössä olevien riskinhallintatoimien vaikutukset on **otettu huomioon**, eli nykytilanteessa.

Sarakkeen otsikko	Ohjeet															
Riskin vaikutus (NETTO)	<p>Tämä kohta lasketaan automaattisesti vähentämällä käytössä olevien yhdistettyjen, lieventävien riskinhallintatoimien vaikutus bruttoriskin vaikutuksesta. Tulosta tulee tarkastella seuraavin kriteerein, jotta voidaan varmistaa arvioinnin olevan yhä perusteltu:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Maine</th> <th>Vaikutus tavoitteisiin</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Vähäinen vaikutus.</td> <td>Ylimääräinen työ, joka viivästyttää muita prosesseja.</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Pieni vaikutus.</td> <td>Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Suuri vaikutus, esimerkiksi koska petos on erityisen vakava tai siinä on mukana useita tuensaaajia.</td> <td>Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu tai strategisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Virallinen tutkintapyyntö sidosryhmiltä, esimerkiksi parlamentilta, ja/tai kielteinen julkisuus.</td> <td>Strategisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu.</td> </tr> </tbody> </table>		Maine	Vaikutus tavoitteisiin	1	Vähäinen vaikutus.	Ylimääräinen työ, joka viivästyttää muita prosesseja.	2	Pieni vaikutus.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.	3	Suuri vaikutus, esimerkiksi koska petos on erityisen vakava tai siinä on mukana useita tuensaaajia.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu tai strategisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.	4	Virallinen tutkintapyyntö sidosryhmiltä, esimerkiksi parlamentilta, ja/tai kielteinen julkisuus.	Strategisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu.
	Maine	Vaikutus tavoitteisiin														
1	Vähäinen vaikutus.	Ylimääräinen työ, joka viivästyttää muita prosesseja.														
2	Pieni vaikutus.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.														
3	Suuri vaikutus, esimerkiksi koska petos on erityisen vakava tai siinä on mukana useita tuensaaajia.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu tai strategisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.														
4	Virallinen tutkintapyyntö sidosryhmiltä, esimerkiksi parlamentilta, ja/tai kielteinen julkisuus.	Strategisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu.														
Riskin todennäköisyys (NETTO)	<p>Tämä kohta lasketaan automaattisesti vähentämällä käytössä olevien yhdistettyjen, lieventävien riskinhallintatoimien vaikutus bruttoriskin todennäköisyydestä. Tulosta tulee tarkastella seuraavin kriteerein, jotta voidaan varmistaa arvioinnin olevan yhä perusteltu:</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Ei esiinny juuri koskaan.</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Esiintyy harvoin.</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Esiintyy toisinaan.</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Esiintyy usein.</td> </tr> </tbody> </table>	1	Ei esiinny juuri koskaan.	2	Esiintyy harvoin.	3	Esiintyy toisinaan.	4	Esiintyy usein.							
1	Ei esiinny juuri koskaan.															
2	Esiintyy harvoin.															
3	Esiintyy toisinaan.															
4	Esiintyy usein.															
Riskipisteytys yhteensä (NETTO)	<p>Tämä kohta lasketaan automaattisesti tiedoista, jotka on syötetty kohtiin 'riskin vaikutus' ja 'riskin todennäköisyys'. Tulos määräytyy kokonaispistemäärän perusteella:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1–3 – Hyväksyttävä (vihreä) • 4–6 – Merkittävä (oranssi) • 8–16 – Vakava (punainen) 															

2.4. Toimintasuunnitelma tehokkaiden ja oikeasuhteisten petostentorjuntatoimenpiteiden ottamiseksi käyttöön

Sarakkeen otsikko	Ohjeet
Suunnitellut ylimääräiset riskinhallintatoimet	Tässä kuvataan tarkasti suunnitellut riskinhallintatoimet tai tehokkaat ja oikeasuhteiset petostentorjuntatoimenpiteet. Ohjeasiakirjan osa 5 sisältää petostentorjuntaa koskevat yleiset periaatteet ja menetelmät, ja liitteessä 2 annetaan kullekin tunnistetulle riskille suositellut lieventävät riskinhallintatoimet.
Vastuuhenkilö	Tähän merkitään suunniteltujen riskinhallintatoimien vastuuhenkilö (tai rooli). Tämän henkilön on suostuttava ottamaan vastuu riskinhallintatoimista sekä niiden käyttöönotosta ja tehokkaasta toiminnasta.
Täytäntöönpanon määräaika	Uuden riskinhallintatoimen täytäntöönpanon määräaika merkitään tähän. Vastuuhenkilön on hyväksyttävä tämä määräaika ja vastattava siitä, että uusi riskinhallintatoimi otetaan käyttöön määräaikaan mennessä.
Suunniteltujen yhdistettyjen ylimääräisten riskinhallintatoimien vaikutukset riskin VAIKUTUKSEEN	Riskinarviointiryhmä voi valita pudotusvalikosta pisteet -1...-4 sen mukaan, paljonko se uskoo riskin vaikutuksen pienentyvän suunniteltujen riskinhallintatoimien ansiosta.
Suunniteltujen yhdistettyjen ylimääräisten riskinhallintatoimien vaikutukset riskin TODENNÄKÖISYYTEEN	Riskinarviointiryhmä voi valita pudotusvalikosta pisteet -1...-4 sen mukaan, paljonko se uskoo riskin todennäköisyyden pienentyvän suunniteltujen riskinhallintatoimien ansiosta.

2.5. Tavoiteriski

Tavoiteriski tarkoittaa riskin tasoa **käytössä tai suunnitteilla** olevien riskinhallintatoimien vaikutusten **huomioon ottamisen jälkeen**.

Sarakkeen otsikko	Ohjeet															
Riskin vaikutus (TAVOITE)	<p>Tämä kohta lasketaan automaattisesti vähentämällä suunnitteilla olevien yhdistettyjen, lieventävien riskinhallintatoimien vaikutus nettoriskin vaikutuksesta. Tulosta tulee tarkastella seuraavin kriteerein, jotta voidaan varmistaa arvioinnin olevan yhä perusteltu:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Maine</th> <th>Vaikutus tavoitteisiin</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Vähäinen vaikutus.</td> <td>Ylimääräinen työ, joka viivästyttää muita prosesseja.</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Pieni vaikutus.</td> <td>Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Suuri vaikutus, esimerkiksi koska petos on erityisen vakava tai siinä on mukana useita tuensaaajia.</td> <td>Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu tai strategisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Virallinen tutkintapyyntö sidosryhmiltä, esimerkiksi parlamentilta, ja/tai kielteinen julkisuus.</td> <td>Strategisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu.</td> </tr> </tbody> </table>		Maine	Vaikutus tavoitteisiin	1	Vähäinen vaikutus.	Ylimääräinen työ, joka viivästyttää muita prosesseja.	2	Pieni vaikutus.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.	3	Suuri vaikutus, esimerkiksi koska petos on erityisen vakava tai siinä on mukana useita tuensaaajia.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu tai strategisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.	4	Virallinen tutkintapyyntö sidosryhmiltä, esimerkiksi parlamentilta, ja/tai kielteinen julkisuus.	Strategisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu.
	Maine	Vaikutus tavoitteisiin														
1	Vähäinen vaikutus.	Ylimääräinen työ, joka viivästyttää muita prosesseja.														
2	Pieni vaikutus.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.														
3	Suuri vaikutus, esimerkiksi koska petos on erityisen vakava tai siinä on mukana useita tuensaaajia.	Toiminnallisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu tai strategisen tavoitteen saavuttaminen viivästyy.														
4	Virallinen tutkintapyyntö sidosryhmiltä, esimerkiksi parlamentilta, ja/tai kielteinen julkisuus.	Strategisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuu.														
Riskin todennäköisyys (TAVOITE)	<p>Tämä kohta lasketaan automaattisesti vähentämällä suunnitteilla olevien yhdistettyjen, lieventävien riskinhallintatoimien vaikutus bruttoriskin todennäköisyydestä. Tulosta tulee tarkastella seuraavin kriteerein, jotta voidaan varmistaa arvioinnin olevan yhä perusteltu:</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Ei esiinny juuri koskaan.</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Esiintyy harvoin.</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Esiintyy toisinaan.</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Esiintyy usein.</td> </tr> </tbody> </table>	1	Ei esiinny juuri koskaan.	2	Esiintyy harvoin.	3	Esiintyy toisinaan.	4	Esiintyy usein.							
1	Ei esiinny juuri koskaan.															
2	Esiintyy harvoin.															
3	Esiintyy toisinaan.															
4	Esiintyy usein.															
Riskipisteytys yhteensä (TAVOITE)	<p>Tämä kohta lasketaan automaattisesti tiedoista, jotka on syötetty kohtiin 'riskin vaikutus' ja 'riskin todennäköisyys'. Tulos määräytyy kokonaispistemäärän perusteella:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1–3 – Hyväksyttävä (vihreä) • 4–6 – Merkittävä (oranssi) • 8–16 – Vakava (punainen) 															